HAMÎD-ÜT-TAVÎL

Tabiînin meşhûr hadîs âlimlerinden. Haramlardan sakınması ile meşhûrdur. İsmi Hamîd bin Ebî Hamîd-üt-Tavîl Ebû Ubeyde el-Hûzâî'dir. Babasının isminin Hamîd Tirev Tireveyh veya Zâdeveyh olduğunda ihtilâf edildi. 68 (m. 761)'de doğdu. Hamîd hazretleri Basra'da yaşadı ve 143 (m. 761)'de namazda kıyamda iken düştü ve vefât etti. Talha el-Hûzâî'nin âzadlısı idi. Hamîd-üt-Tavîl boyu kısa fakat elleri uzun bir zât idi. Kendi zamanında Basra'da yine kısa boylu Hamîd isimli komşusu olan bir zât vardı. İkisini birbirinden ayırmak için ellerinin uzun olması sebebiyle bu zâta Hamîd-üt-Tavîl (uzun Hamîd), komşusuna da Hamîd el-Kasîr, (kısa Hamîd) denildi. Evinde durduğu zaman bir eli yere bir eli tavana değerdi. Hamîd-üt-Tavîl (r.aleyh) dünyâya ehemmiyet vermeden gayet zâhidâne bir hayat yaşardı. Haramlardan ve şüpheli şeylerden son derece kaçardı. Devamlı Allahü teâlâyı hatırlayan, her an ona agâh (uyanık) olan ve abbâd ya'nî pek çok ibadet eden bir zât idi. İmâm-ı a'zam Ebû Hanîfe hazretleri gibi kırk sene yatsı namazının abdesti ile sabah namazı kıldı. Yine kırk sene, bir gün oruç tutup, bir gün iftar etti. İnandığı gibi yaşadı ve namazda kıyamda iken vefât edip yaşadığı gibi öldü. Hamîd-üt-Tavîl (r.aleyh) Enes bin Mâlik, Sabit el Benânî, Mûsâ bin Enes, Bühr İbni Abdullah-il Müzenî, İshâk bin Abdullah bin Haris bin Nevfel, Hasen-i Basrî, İbni Ebî Müleyka, Abdullah bin Şakîk, Ebi'l-Mütemekkil ve bir çok âlimden hadîs-i şerîf rivâyet etmiştir. Kendisinden de, kız kardeşinin oğlu Hammâd bin Seleme, Yahyâ bin Sâid el-Ensârî, Hammâd bin Zeyd, Süfyânân (Süfyân-ı Sevrî, Süfyân bin Uyeyne) Şu'be, Mâlik, İbni İshâk, Vehîb bin Hâlid,

Cerîr bin Hâzim, Süleymân bin Bilâl, Muhammed bin Abdullah-il Ensârî ve birçok âlim rivâyette bulunmuşlardır. Yahyâ bin Muîn, Iclî, Nesâî, İbni Sa'd O'nun sika (güvenilir, sağlam) olduğunu söylemişlerdir. Ebû Hatim, O'nun sika olup rivâyetlerinde bir beis olmadığını bildirerek, Hasen-i Basrî'nin en iyi arkadaşlarından idi, demiştir.

Dârimî diyor ki: Yunus bin Ubeyd, İbni Muîn'e, Hasen-i Basrî veya Hamîd'den hangisini daha çok seviyorsun dedim. İbni Muin "Her ikisini de" diye cevap verdi. Hammâd bin Seleme: "Hamîd-üt-Tavîl, Hasen-i Basrî'nin hadîs yazdığı defteri aldı ve ondan bir nüsha yazıp geri verdi" demiştir. Hamîd-üt-Tavîlin (r.aleyh) rivâyetlerinin ekserisi Enes bin Mâlik'dendir (radıyallahü anh). Şu'be, "Hamîd-üt-Tavîl Enes bin Mâlik'den yirmidört hadîs, diğer kalanlarını Sabit el-Benânî'den işitmiştir" demiştir. İbni Adiyy "Hamîd-üt-Tavîl'in hadîsleri çok olup sağlamdır, imamlar ondan hadîs almışlardır. Enes bin Mâlik'den (radıyallahü anh) rivâyet ettiği hadîslerin hepsini ondan bizzat istememiştir. Bir kısmını Sabit el-Benânî'den işitmiştir. Yûnus "Aramızda Hamîd-üt-Tavîlin bir benzeri yoktu" buyurmuştur.

Hamîd-üt-Tavîl, Süleymân bin Ali'den nasîhat isteyince "Tenhalarda, kimsenin görmediği yerlerde günah işlerken, Allahü teâlânın seni gördüğüne inanıyorsan, başkalarının gördüğü yerde günah işlemediğin halde, Allahü teâlânın görmesine ehemmiyet vermediğin için, Allahü teâlâya karşı son derece cüretkâr olursun. Eğer, Allahü teâlânın görmediğini zannedersen, inanmazsan küfre girersin" buyurdu.

Hamîd-üt-Tavîl bütün ömrünü bu nasihatlere uygun olarak geçirdi. Zaten bu hâl kendisinde vicdânîleşen bir kimse elbetteki günah işlemezdi.

Hamîd-üt-Tavîl, Enes bin Mâlik'den (radıyallahü anh) rivâyetle; Enes (radıyallahü anh) buyurdu ki: "Ben Resûlullahın (aleyhisselâm) mübârek elinden daha yumuşak, ne bir yün sofa, ne de ipekli bir kumaşa el değmedim. Ya'nî, Peygamberimizin eli ipekden de yumuşak idi. Yine Resûlullahın mübârek güzel kokusundan daha güzel kokan, ne bir misk, ne de bir anber koklamadım."

Hamîd-üt-Tavîl, Enes bin Mâlik'den (radıyallahü anh): Resûlullahı (aleyhisselâm) gördüm, ikindi vakti girmişti. Herkes abdest için su aramaya başladılar. Fakat bulamadılar. Peygamber efendimize (aleyhisselâm) bir kapta su getirdiler. Bu kabın üzerine mübârek elini koyup herkesin ondan abdest almasını emretti. Enes (radıyallahü anh) devamla "Mübârek parmakları arasından suyun fışkırmakta olduğunu gördüm. Bir kişi kalmayıncaya kadar herkes abdest aldı. (Orada üçyüz kişi kadar sahâbî var idi.) Hamîd-üt-Tavîl'in "Sahifetü Hamîd-üt-Tavîl" isimli bir hadîs mecmûası vardır.

Hamîd-üt-Tavîl Sabit el Benânî'den, O da Enes bin Mâlik'den rivâyet etti. Peygamberimiz (aleyhisselâm) müslümanların arasında dolaşırken çok zayıf, kuş yavrusu gibi olmuş bir zâta rastladı. Ona: "Allahü teâlâya bir şeyle duâ ediyor veya O'ndan bir şey istiyor muydun?" diye sordu. O zât: "Evet yâ Resûlallah, Allahım bana âhirette ne ile ceza vereceksen, onu bana dünyâda peşin ver, diye duâ ediyordum." Bunun üzerine peygamberimiz (aleyhisselâm) "Sübhanallah! Sen buna takat getiremezsin, buna gücün yetmez. Allahım bize dünyâda iyilik, âhirette de iyilik ver. Ve bizi Cehennem azâbından koru diye duâ etseydin ya!" buyurdu. Hemen sonra da Allahü teâlâya onun için duâ etti ve Allahü teâlâ da (O'nun duâsı bereketiyle) şifâsını verdi.

□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□

1) Tehzîb-üt-tehzîb cild-3, sh. 38

2) Tehzîb-ül-esmâ vel-luga cild-1, sh. 170

3) Tezkiret-ül-huffâz cild-1, sh. 152

4) Miftâh-üs-se'âde cild-2, sh. 248

5) El-A'lâm cild-2, sh. 283